

VOJNICI IDEJE

Hitlerova omladina

S podignutom zastavom dođite nama, Nemačkoj radničkoj omladini, borite se s nama protiv starog sistema, protiv starog poretka, protiv stare generacije. Mi smo poslednji borci za slobodu, borite se s nama za socijalizam, za slobodu i za hleb!

– Letak koji je izdao kilski ogranak Hitlerove omladine, leto 1932.¹

Adolf Hitler u inspekciji odreda Hitlerove omladine u nemačkom gradu Nirnbergu 1938, s Rudolfom Hesom (nosi kravatu) i vođom Hitlerove omladine Baldurom fon Širahom (desno od Hesa).

* * *

Dana 30. januara 1933. godine nemačka devojčica po imenu Melita Mašman otišla je s roditeljima na bakljadu kojom je obeleženo imenovanje Adolfa Hitlera za nemačkog kancelara. „Neobjašnjiv osećaj“ te berlinske noći ostaće u njoj do kraja života: „gromoviti bat

¹ Kilski letak je reprintovan u: H.W. Koch, *The Hitler Youth: Origins and Development, 1922–45* (New York: Cooper Square Press, 2000), poglavlje 5, „Dominance“.

koraka, ozbiljna pompa crveno-crnih zastava, treperavi odsjaj baklji na licima i pesme čije su melodije istovremeno agresivne i sentimentalne. Kolone su marširale satima. Stalno iznova smo među njima viđali grupe devojaka i mladića jedva starije od nas samih”.²

Dok je pisala trideset godina kasnije, Mašmanova se prisetila kako je tragala za „suštinskom svrhom“ kad je imala petnaest godina: „U to doba nalazite da vam je život koji se sastoji od školskih obaveza, porodičnih izleta i poziva na rođendane žalosno lišen smisla. Niko vam ne daje za pravo da budete zainteresovani za nešto više od ovih ništavnih trivijalnosti. Niko ne kaže: ‘Potrebni ste za nešto važnije; dođite!’ Kad je reč o ozbiljnim stvarima, još niste od važnosti. Ali, mladići i devojke koji su marširali u kolonama jesu bili od važnosti. Poput odraslih, nosili su zastave s imenima svojih pokojnika.”

Mašmanova je odgajana tako da poštuje ratne stradalnike i da voli Nemačku „kao nešto na tajanstven način ugroženo jadom, nešto beskonačno drago čemu pretila opasnost“, pri čemu su nacionalsocijalisti „u skladu“ s ovim duhom. Takođe ju je privuklo to što je partija prigrllila „obične ljude“, oličene u grbavoj porodičnoj krojačici: „Otkad je poznajem, nosi izrezbareni metalni kukasti krst ispod revera na kaputu. Tog ga je dana poslednji put otvoreno nosila, a tamne oči su joj sijale dok je govorila o Hitlerovoj pobjedi. Moja majka je bila nezadovoljna. Smatrala je arogantnim bavljenje politikom neobrazovanih ljudi. Ali, mene je privukla upravo zbog činjenice da je žena iz naroda. Privukla me je iz istog razloga iz kog sam često u sebi zauzimala stranu služavki protiv majke. Sad shvatam da je moj otpor svakoj vrsti ispoljavanja buržoaskog snobizma, koji sam stekla rano u životu, pothranjivan reakcijom protiv autoritarnog odgoja.”

Majka Mašmanove je „očekivala od dece istu bespogovornu poslušnost koju je zahtevala od služavki ili očevoг шофера. Taj stav nagonio me je na pobunu koja je sezala dalje od čisto lične adolescentske pobune i bila usmerena protiv buržoaskih vrednosti koje su moji roditelji zastupali“. Činjenica da su njeni roditelji prisustvovali ovoj povorci uz „ledeni udar“ uzdržanosti samo je učvrstila njenu želju „da ne sledi konzervativni put zacrtan porodičnom tradicijom“.

Međutim, ovi neskriveni razlozi bleđeli su pred nadirućim osećanjima koje je pobudio taj događaj. „Žudela sam da se bacim u bujicu, da zaronim i da pustim da me nosi“, prisećala se kasnije, „Spremni smo da umremo za zastavu“, pevali su nosači baklji. To nije bilo pitanje odevanja ili hrane ili školskih eseja, već života i smrti. Za koga? Za mene takođe? Ne znam jesam li tada postavila sebi ovo pitanje, ali znam da me je preplavila goruća želja da pripadam tim ljudima za koje je to predstavljalo pitanje života i smrti.”

Adolf Hitler je želeo upravo takvu reakciju. Baš kao Musolinijevi fašisti, nacisti su došli na vlast pozivanjem na omladinu u apstraktnom smislu kao na aktivan faktor promene i mobilisanjem iste te omladine posredstvom mistike sukoba, delovanja i pripadanja. Glavni potezi poput tridesetogodišnje parade bili su osmišljeni tako da deluju na osećanja nezadovoljne omladine kao što je Melita Mašman: „Želela sam da pobeđnem iz skućenog detinjastog života i da se prepustim nečemu velikom i suštinskom. Delila sam tu žudnju s nebrojenim savremenikima.”

² Citati Melite Mašman u narednih nekoliko poglavlja preuzeti su iz: *Account Rendered: A Dossier on My Former Self* (London: Abelard-Schuman, 1964), poglavlje 1.

Do kraja 1933. godine gotovo tri i po miliona mladih Nemaca pridružio se Hitlerovoj omladini.³ Razlog je delimično ležao u sistemima prinude koje je uspostavio novi režim, ali nacisti su takođe iskoristili „antagonizam između generacija“.⁴ Pridruživanje Hitlerovoj omladini dalo je nemačkim adolescentima bez cilja svrhu u životu i moć protiv roditelja, koje su verovatno poistovećivali s prezrenom Vajmarskom republikom. Kao što je izjavio vođa Hitlerove omladine Baldur fon Širah, „s nacionalsocijalističke tačke gledišta, omladina je uvek u pravu“.⁵

Jer, omladina je bila u središtu nacionalsocijalističke revolucionarne vizije. U jednom razgovoru iz januara 1933. godine, novi vladar Nemačke izložio je planove za budućnost: „Počinjem s mladima. Mi stariji smo istrošeni. Truli smo do srži. Više nemamo neobuzdane nagone. Sentimentalne smo kukavice. Nosimo teret ponižavajuće prošlosti, a u krvi nam je bleđi odraz ropstva i poniznosti. Ali, moja veličanstvena mladež! Ima li igde na svetu finije? Pogledajte ove mladiće i dečake! Kakav materijal! S njima mogu da stvorim novi svet.“⁶

* * *

Pad berze 1929. godine ubrzao je pojavu masovnog društva unutar severne Evrope.⁷ Pobornici kapitalizma trubili su o sposobnosti masovne proizvodnje da promeni „čitav društveni poredak“,⁸ ali nije im pošlo za rukom da predvide njegovu manjkavost. Kad je funkcionisao, sve je bilo u redu: plate su bile više, cene niže, standardi života u masovnom društvu poboljšani. Ali, kad bi stvari krenule po zlu, posledice su bile katastrofalne. Kako je stopa nezaposlenosti rasla tokom 1931, postalo je jasno da je šteta sistemska. Masovna inkluzija započeta rastom dvadesetih godina nadalje će biti vođena politikom.

Najznačajnija činjenica u „javnom životu Evrope“ tokom ranih tridesetih godina prošlog veka bila je, kako je zapazio Hose Ortega i Gaset u polemici *Pobuna masa*, „pristupanje masa potpunoj društvenoj moći“.⁹ Međutim, ovo novo doba imalo je sopstvenu totalitar-nu pobudu: „Kao što kažu u Sjedinjenim Državama, 'biti drugačiji znači biti nepristojan'. Masa mrvi sve pred sobom što je drugačije, sve što je izuzetno, osobeno, sposobno i oda-brano. Onaj ko nije kao svi drugi, ko ne misli kao svi drugi, rizikuje da bude odstranjen.“

Kao što su upozoravale distopije iz prethodne decenije, tridesete godine dvadesetog veka će veličati pojedinca koji se prepušta masi. „Ja“ više nije bilo individua, već samo jedan među milionima: idealni pripadnik Hitlerove omladine, kako je izjavio Baldur fon Širah 1934.

³ Cifra od tri i po miliona članova Hitlerove omladine preuzeta je iz: Koch, *The Hitler Youth*, poglavlje 5.

⁴ Citat o međugeneracijskom antagonizmu preuzet je iz: Maschmann, *Account Rendered*, poglavlje 1.

⁵ Citat Baldura fon Širaha „s nacionalsocijalističke tačke gledišta, omladina je uvek u pravu“ preuzet je iz: Erich Michaud, *Soldiers of an Idea: Young People Under the Third Reich*, u: Levi i Schmitt, ur., *A History of Young People in the West*, drugi tom, poglavlje 8.

⁶ Hitlerova izjava da „počinje s mladima“ reprinted je u: Gerhard Rempel, *Hitler's Children and the SS* (Chapel Hill: University of North Carolina Press, 1989), poglavlje 1, uvod.

⁷ O padu berze uopšte, videti: John Kenneth Galbraith, *The Great Crash of 1929* (London: Penguin, 1975).

⁸ O sposobnosti masovne proizvodnje da promeni čitav društveni poredak, videti: Edward A. Filene, *Successful Living in This Machine Age*.

⁹ O citatu Hose Ortege i Gasete videti: *The Revolt of the Masses* (New York: W.W. Northam and Company, 1932), poglavlje 1, „The Coming of the Masses“.

godine, jeste „pojedinačni vojnik ideje”.¹⁰ Dok je delovalo kao da narod dominira u politici u Evropi, prave poluge moći ostale su u rukama elite, koja je počela da koristi principe propagande nastale tokom dvadesetih godina, ne bi li zaodenula autokratiju populističkim ruhom. Istovremeno, nastavljena je ujednačena primena metoda društvene kontrole nastalih dvadesetih godina.

Uprkos diskreditovanju američkog kapitalizma, konzumerizam je ostao krajnje koristan režimima svih fela: pomagao je u prikriivanju većih nemira u zapadnim demokratijama, ublažavao teror u totalitarnim državama. Ali, ispod iluzije o moći mase ležala je njena potčinjenost, uz prateće psihološke efekte infantilizma, besa i nasilja. Zaista, mnoga dešavanja u toj deceniji poslužiće kao primer pogrde Gistava le Bona: „Gomila je ponizno stado koje je nesposobno da se snalazi bez gospodara.”¹¹

Politika je postala nova masovna religija, a polarizacija njeno pričešće.¹² Borba između komunizma i fašizma postala je „borba između sila dobra u svetu i sila zla”.¹³ Crno-belo razmišljanje lako pada adolescentskom umu, neuprljanom smrću, starosnom dobi ili kompromisom, i uistinu nudi dobrodošlu izvesnost verske pobude. Mnogi savremeni zapisi i istorije o omladini iz tridesetih godina prošlog veka u Nemačkoj, Britaniji, Francuskoj – čak i Americi – postavljali su svi isto pitanje: na kojoj si ti strani?

Najvidljiviji članovi generacije dvadesetih godina bili su cinični, vođeni zadovoljstvom i materijalistički orijentisani. Za razliku od njih, oni koji su sticali punoletstvo tokom tridesetih godina bili su vođeni jednom neodoljivom namerom: da zbacе kapitalizam. Međutim, ove mladalačke pobude imaće ozbiljne i trajne posledice: kako su suprotstavljene utopije postajale nacionalne ideologije, ulozi su bivali viši i nemilosrdno su nametani. Velike ideje iz perioda pre 1914, koje je Veliki rat doveo u pitanje, vratile su se u punoj snazi.

Bilo da je reč o levisi ili ekstremnoj desnici, politika je posedovala određeno mistično svojstvo ranih tridesetih godina, zahtevajući uranjanje pojedinačnog ega u kolektivni ideal: pesnik Luis Maknis opisao je ovu žrtvu kao „samoispunjenje kroz samoodricanje”.¹⁴ Međutim, ova iskrena i idealistička pobuda biće kanalisana unutar dve suprotstavljene totalitarne ideologije tog doba. Ironija je bila u tome što će ovi zakleti neprijatelji deliti isto fundamentalno verovanje: *želimo istu stvar... novi sistem*.¹⁵

U Evropi su ovi izbori bili najupečatljiviji u Nemačkoj. Uz nagli pad privrede i vrtoglavi porast nezaposlenosti, vajmarska vlada je bila preopterećena. Ozlojeđenost javnosti pro-

¹⁰ O Hitlerovoj omladini kao pojedinačnom vojniku ideje, videti: Koch, *The Hitler Youth*, poglavlje 5.

¹¹ O mišljenju Gistava le Bona da je gomila „ponizno stado”, videti: *The Crowd: A Study of the Popular Mind*, poglavlje 3.

¹² O izveštajima o mladalačkoj polarizaciji, videti na primer: Sebastian Haffner, *Defying Hitler*; Symonds, *The Thirties*; Maschmann, *Account Rendered*; David Pryce-Jones, *Unity Mitford: A Quest* (London: Weidenfeld and Nicolson, 1976); Kevin Ingram, *Rebel: The Short Life of Esmond Romilly* (London: Weidenfeld and Nicolson, 1985); i Jessica Mitford, *Hons and Rebels* (London: Victor Gollancz, 1960).

¹³ O „borbi između sila dobra u svetu i sila zla”, videti: Julian Symonds, *The Thirties: A Dream Revolved* (London: Faber and Faber, 1975), poglavlje 12, „Spain”.

¹⁴ Citat Luisa Maknisa o „samoispunjenju kroz samoodricanje” preuzet je iz: Miranda Carter, *Anthony Blunt: His Lives* (London: Macmillan, 2001), poglavlje 5, „Don”.

¹⁵ Citat napisan kurzivom „želimo istu stvar” preuzet je iz: Daniel Guérin, *The Brown Plague: Travels in Late Weimar and Early Nazi Germany* (London: Duke University Press, 1994), „Before the Catastrophe”.

našla je izraz u izborima za Rajhstag septembra 1930, kad su komunisti i nacionalsocijalisti zajedno dobili veći broj glasova od vladajućih socijaldemokrata. Ovi izbori su najavili dolazak nacista kao ozbiljne političke partije i dali legitimitet onome što se ranije smatralo pukom marginalnom terorističkom grupom.¹⁶

Pre pada berze, pokušaji nacionalsocijalista da organizuju mlađu generaciju prošli su bez većeg uspeha. Ustanovljena sredinom dvadesetih, Hitlerova omladina se nije integrisala u *Bunde*,¹⁷ saveze koji su pripadali mejnstrimu: bili su tek nešto više od uličnih boraca. Nakon imenovanja Baldura fon Širaha za vođu 1928. godine, Hitlerova omladina je privukla tek osiromašenu srednju klasu. Postala je paravojna organizacija posvećena zadobijanju podrške javnosti pomoću masovnih parada kroz velike gradove, pri čemu je nasilje koje su ovi događaji pobuđivali predstavljalo značajan podstrek za mlade i nemirne.

Neuspeh kapitalizma ostavio je otvorenu pozornicu za njegove rivale u teatru masovne kontrole. Predvođeni Moskvom, nemački komunisti težili su isključivo konačnom obračunu s kapitalizmom. Sasvim suprotno, na nacionalsocijaliste u velikoj meri je uticala Musolinijeva desetogodišnja fašistička vladavina.¹⁸ „Smeđa košulja verovatno ne bi postojala bez crne košulje“, izjavio je Hitler 1932. godine i mnogo toga je preuzeo od fašista: stvaranje jednopartijske države, militarističke uniforme raspoznatljive po bojama, istovremeno podvrgavanje disciplini i obraćanje omladini.¹⁹

Spajanjem ksenofobije i rasnog misticismizma s hipnotičkom moći masovnih medija, partijski vođa Adolf Hitler otpočeo je kampanju za osvajanje nemačke mlađe generacije. Nakon izbora 1930, nacionalsocijalistički program nacionalističkog angažmana upakovan kao kvaziverski masovni pokret, nudio je posvećenost nasuprot otuđenosti. Samoubistva među mladim srednjoškolcima i dalje su predstavljala nacionalni problem kao i devedesetih godina devetnaestog veka, i partijsko pozivanje na direktno delovanje privuklo je veliki deo nemačke omladine neprijateljski raspoložene prema demokratiji i zamorene beznađem.

Suočeni s ovom polarizacijom, samoproklamovane vođe omladinskog pokreta uzalud su pokušavale da osnuju demokratsku ili centrističku protivtežu. Najveća od svih nezavisnih *Bunde*, organizacija *Deutsche Freischar*²⁰ nije uspela da oformi jaku partiju centra na izborima 1930.²¹ Osim partijskih političkih organizacija ekstremne leve i desnice, postojalo je mnoštvo paravojnih grupa koje su, oslonjene na vojnu disciplinu, *völkische*²² teoriju i anti-vajmarsku retoriku, naginjale k desnoj strani spektra, kao što su to činile protestantske omladinske grupe i izviđači.

¹⁶ O periodu neposredno pred dolazak nacista na vlast od izbora 1930. nadalje, videti: Sebastian Heffner, *Defying Hitler*, prolog, poglavlje 14 i Koch, *The Hitler Youth*, poglavlje 4, „Birth“.

¹⁷ *Bund* (nem.) – savez. (Prim. prev.)

¹⁸ Musolini je položio zakletvu kao najmlađi premijer Italije svih vremena u oktobru 1922, u trideset devetoj godini.

¹⁹ O uticaju fašista na nacionalsocijaliste, videti: Eric Michaud, *Soldiers of an Idea*.

²⁰ *Deutsche Freischar* (nem.) – Nemački dobrovoljački odredi. (Prim. prev.)

²¹ O neuspešnom stvaranju koherentne opozicije od strane *Bunde*, videti: Walter Laqueur, *Young Germany*, poglavlje 15, „Ernst Buske and the Freischar“.

²² Za termin *völkisch* nema ekvivalentnih termina u drugim jezicima, ali može biti smatran kao „etno-nacionalistički“, „rasnonacionalistički“ ili „etnorasistički“. (Prim. prev.)

Konzervativna grupa okupljena oko časopisa *Di Tat* analizirala je ovaj kritičan momenat u pamfletu iz 1931. godine naslovljenim *Gde se nalazi mlada generacija?* Autor Ernst Vilhelm Ešman kritikovao je političku opsednutost Nemačke omladinom kao „magičnom formulom“. Ali, ovaj misticizam vezan za omladinu bio je u krajnjoj liniji smicalica koju su osmislili državni poglavari ne bi li porekli mladima mesto koje im pripada u životu nacije. Jaz između retorike i stvarnosti izazvao je generacijski sukob koji je za sobom ostavio „veliku masu neorganizovane omladine“.²³

Antidemokratska pobuda koja je činila pozadinu većeg dela nemačkog omladinskog pokreta počela je da daje svoje gorke plodove.²⁴ Osokoljeni izbornim uspehom 1930, nacisti su otpočeli uspešnu strahovladu protiv filma nastalog po romanu Eriha Marije Remarka *Na zapadu ništa novo* u američkoj produkciji. Uz neumoljive prikaze ratnih užasa, ova revizionistička istorija predstavljala je prokletstvo za krajnju desnicu. U decembru 1930, grupa nacista je prekinula premijeru. Plašeći se većeg nasilja, vlasti su zabranile film: za uzbunjene posmatrače ova kapitulacija brutalnoj sili predstavljala je zlokobni presedan.²⁵

* * *

Nasilje je *delovalo*. Za mnoge mlade Nemce rat je bio poželjniji od mira: prema rečima Sebastijana Hafnera, Hitler je obećavao „obnavljanje velike ratne igre 1914–1918“ i pozivao na ovo veliko iskustvo pogodilo je pravu žicu.²⁶ Tokom te godine stopa nezaposlenosti je dostigla pet miliona, pri čemu su adolescenti bili znatno pogođeni.²⁷ Budući da je predstavljala stecište sedam miliona potencijalnih glasača, nemačka omladina je imala nečuvenu političku moć. Nastupila je trka za osvajanje njihovih srca. Došavši u posetu Nemačkoj neposredno nakon izbora u avgustu 1932, radikalni francuski novinar Danijel Geren osetio je kako se ta zemlja „već pomakla na stranu nacista. Epidemija je rasprostranjena“.²⁸

Geren je u ovom presudnom trenutku krenuo na produženi obilazak Nemačke s rancem na leđima. Kao revolucionarni socijalista u kasnim dvadesetim, otpočeo je s velikim nadanjima: „Možda ću se konačno naći u središtu zbivanja ove mladalačke, moderne i dinamične Nemačke kojoj se neprestano divim od detinjstva. Ako ovde ne pobedi socijalizam,

²³ O citatu Ernsta Vilhelma Ešmana, videti: Robert Wohl, *The Generation of 1914*, poglavlje 2, „Germany: The Mission of the Young Generation“.

²⁴ Antidemokratska pobuda *Bunde* i nemačkih omladinskih pokreta u celini sjajno je predložena u: Peter Gay, *Weimar Culture: The Outsider as Insider*, poglavlje 6, „Revenge of the Father: The Rise and Fall of Objectivity“.

²⁵ O reagovanjima na film *Na Zapadu ništa novo*, videti: Koch, *The Hitler Youth*, poglavlje 4.

²⁶ O tome kako Hitler obećava povratak „velikoj ratnoj igri iz 1914–1918“, videti: Haffner, *Defying Hitler*, prolog, poglavlje 14.

²⁷ O uticaju nezaposlenosti na nemačku omladinu, videti: Laqueur, *Young Germany*, poglavlje 18, „National Bolshevism“.

²⁸ O širenju epidemije nacizma, videti: Guerin, *The Brown Plague*, „Before the Catastrophe“. Citati Danijela Gerena u narednih nekoliko pasusa preuzeti su iz istog izvora. Ovo obuhvata njegov opis političke polarizacije u hostelu za mlade, činjenicu da je nemačka omladina izgubljena i gorko podeljena i njegov opis „Divljih klika“. *Brown Plague* u izdanju *Duke University Press* takođe sadrži izuzetni članak Kristine Furnije iz 1931, „The Ring Youth Gangs“, kao dodatak.

nigde neće. Ovde se uobličila najbolja i najobrazovanija radnička klasa na svetu. Ovde su ekonomske i društvene trzavice dostigle tačku ekstremne napetosti.“

Francuza je privuklo „bezbržno“ drugarstvo pokreta *Wandervogel*²⁹ koji je istrajavao i u ranim tridesetim godinama dvadesetog veka. Prve noći u Nemačkoj ušao je u hostel za mlade pun „plavokose omladine starosti između petnaest i dvadeset godina, muževnih glasova i odlučnih izraza lica. Žutomrke ili zelene sportske košulje zavrnutih rukava otkrivale su njihove preplanule podlaktice. Izvajana kolena virila su ispod somotskih ili kožnih šortseva za koji su često bili prikačeni tirolski tregeri sa širokim pravougaonim kožnim parčetom koje je obrazovalo nekakav most između grudnih mišića. Noge su im bile sasvim preplanule, mišići zategnuti i čvrsti“.

Međutim, bilo je prikrivenih struja. Geren je uzeo hostelsku knjigu posetilaca i u njoj pronašao „ovo zanemareno obaveštenje: ‘Od vas se zahteva da držite politiku dalje od ove knjige.’ Ipak, kako sam je prelistavao, politika je izranjala sa svake stranice. Politika je mučila ovu omladinu do te mere da nisu bili u stanju da se odupru, uprkos neutralnom ambijentu hostela. Neko je napisao: ‘Radnici sveta, ujedinite se!’ A neko drugi je izbrisao ovaj poziv silovitim potezom hemijske olovke. Na nekoj drugoj stranici, tri socijalističke strele probale su kukasti krst.“

Prethodno apolitička omladinska zajednica skitnica neopozivo se podelila. Velika hostelska zajednička prostorija pretvorila se u dve zavađene frakcije, od kojih je svaka skandirala i pevala onoj drugoj, „kao u predvečerje bitke“. Jedan borac je objasnio: „*U dubini duše želimo isto... novi svet, radikalno drugačiji od današnjeg sveta koji više ne uništava kafu i pšenicu dok milioni gladuju, novi sistem.* Neki čvrsto veruju da će Hitler to obezbediti, dok drugi veruju kako će to biti Staljin. To je jedina razlika među nama [kurziv je u originalu].“

Dok je putovao dalje, Geren je shvatio da je nemačka omladina izgubljena i gorko podeljena. Ideal pokreta *Wandervogel* postao je beznadežna pustolovina: „Pola miliona nezaposlene omladine tumaralo je ulicama. Nisu imali prava na socijalnu pomoć, najčešće zato što je neko iz njihove porodice i dalje radio. Siti vrćenja palčeva od dosade u sumornim krajevima radničke klase i toga što predstavljaju teret porodicama, svakog proleća bi krenuli i lutali po šumama do kraja jeseni. Neki su ovako tumarali godinama.“

Uprkos političkim uverenjima, Geren je osećao kako je „strpljiva rasprava“ kako levičara tako i centrista imala malu prođu među uzburkanim elementarnim silama u zemlji „u razdoru“. Dramatični primer bilo je najupečatljivije omladinsko pleme koje je video tokom dvomesečnog putovanja: „čudna trupa“ koju je slučajno sreo na obodu Berlina. I pored toga što su površno ličili na obični *Wandervogel*, ovu „divlju kliku mladih beskućnika u velikoj meri činili su ‘nasilnici’. Imali su izopačena i namučena siledžijska lica“.

Nosili su bizarni kostim sačinjen od čaplinovskih polucilindara, „šešire za starije dame, oboda povijenih nagore u amazonskom stilu, ukrašene nojevima perjem i medaljama“, s „maramicama ili maramama kričavih boja“. Uši su im bile izbušene „visuljcima ili ogromnim prstenovima“, dok su im se na vrhu kožnih šortseva „nalazili golemi trouglasti kaiševi – ta-

²⁹ Naziv koji je usvojilo više omladinskih grupa u Nemačkoj od 1896. nadalje. Mogao bi da se prevede kao „ptica litalica“. Pokret je zvanično osnovan 1901. godine. S vremenom se granao na sve veći broj grupa i organizacija, a sve su imale za cilj odbacivanje ograničenja društva i povratak prirodi i slobodi. (Prim. prev.)

kođe kožni – i jedni i drugi premazani bojama duge, ezoteričnim brojevima, ljudskim profilima i natpisima kao što su *Wildfrei* (divlji i slobodni) i *Räuber* (banditi)".

Divlje klike su nastale u haosu Velikog rata i umnožile se tokom posleratne inflacije i nezaposlenosti usled pada berze. Bez ikakve kontrole odraslih, ove „Kružne omladinske bande“ nekontrolisano su bujale po zabačenim berlinskim okruzima povezanih koncentričnim krugom avenija. Kako im se broj uvećavao i dostigao hiljade mladih beskućnika, ovi adolescenti – uglavnom stari između šesnaest i osamnaest godina – organizovali su se u plemensko društvo koje je u potpunosti odbacilo norme civilizovanog etičkog ponašanja. Usmerili su mržnju na društvo koje ih je napustilo.

Imena koja su birale Divlje klike ilustrovala su njihovu „neobuzdanu pobudu“: „Tatarska krv, Indijanska krv, Kozačka krv, Divlji zločin, Devojačka strava, Crveni Apači, Crna ljubav, Krvavi leševi, Šumski pirati i *Schnapps Guzzlers*.“³⁰ Bez legalnih primanja ili državne potpore, ovi *Wildfrei* živeli su od homoseksualne prostitucije, krađe automobila i provala. Sačinjeni od oba pola – „divlji momci“ i „banditske krave“ – klike su iznuđivale redovne novčane doprinose za podršku drugovima u nevolji s policijom.

Tajni obredi inicijacije – nasilne, sadističke grupne orgije – otkrivale su pravu divljačku prirodu Divljih klika. Živeći sasvim izvan društva, mogli su potpuno da se predaju razuzdanoj adolescentskoj seksualnosti protiv koje je upozoravao niz generacija stručnjaka za omladinu. Geren je zaključio da oni predstavljaju „spontani povratak varvarstvu. Na kraju krajeva, civilizacija je tek vrlo tanak, skorašnji, krhki sloj“. Osetio je „stvarnu zebnju: oni koji bi znali kako da disciplinuju ove prerusene Apače mogli bi da od njih stvore prave bandite“.

Divlje klike predstavljale su samo najekstremniji oblik generacijskog kolektivnog napuštanja racionalizma. Koreni demokratije nisu bili duboki: Vajmarska republika postojala je trinaest godina i, uz sedamnaest vlada u tom periodu, retko je dostizala stabilnost. Čak i tokom relativnog mira Štrezemanove ere, uočljivo joj nije polazilo za rukom da zadobije podršku značajnog dela nemačke omladine, koja je odrasla naviknuta na krizu i sukobe.

Vajmarska republika nije uspeła da iskoreni imperijalističke strukture i stavove. Univerziteti su nedvosmisleno bili neprijateljski nastrojani prema demokratiji, kao i tradicionalne verske i militarističke omladinske grupacije. Kako je tri četvrtine nemačke omladine prošlo kroz jednu ili drugu grupu, njihov uticaj bio je ogroman. Zadojeni kulturom metafizičkog nacionalizma i kvaziverskog žrtvovanja, žudeći za obnavljanjem nemačke imperijalne veličine, ozlojeđena generacija 1918. pripremala se da se osveti za poraz koji je pratio njeno rođenje.

Nacistička propaganda bila je osmišljena tako da iskoristi ovu žudnju za mističnom, osvetoljubivom disciplinom. Partija se posvetila spektakularnim masovnim okupljanjima, poput pobeđničkog događaja u Potsdamu u oktobru 1932. Umesto očekivanih 20.000, preko 100.000 mladih muškaraca i žena okupilo se na obodu Berlina, preplavivši sredstva javnog prevoza. Brojke su bile toliko velike da je momačka parada trajala od jedanaest sati pre podne do šest sati po podne. Čak su i nepristrasni posmatrači bili očarani, dok su se učesnici osećali poletno kao deo takve neočekivano velike celine.³¹

³⁰ *Schnapps Guzzlers* (nem.) – Guclerlova rakija. (Prim. prev.)

³¹ O odnosu omladinskog pokreta i dolaska nacista na vlast, videti: Laqueur, *Young Germany*, poglavlje 18 i poglavlje 19, „In Hitler's Shadow“. O nezaposlenosti mladih u Nemačkoj, neuspehu omladinskog

Privlačnost visoko ritualizovane prirode nacionalsocijalističkih događaja za mlade rezimirana je u popularnom nacističkom romanu *Hitlerjunge Quex*. Zabasavši na šumski proplanak, mladi junak nailazi na „krug mladih ljudi“ koji izgleda kao da se proteže „do samih oboda sveta. Tik ispred njega, organizovani u redovima, stajali su mladi poput njega samog. Svako je držao dugačak štap sa zastavicom, koji se vertikalno uzdizao prema nebu, s crnim zastavicama i blistavo crvenim, s izreckanim simbolima na površini tkanine. Svi su izgledali isto“. Pripovedač je ovo smatrao inspirativnim pre nego užasavajućim.

Veoma uspešna filmska verzija romana osnažila je ovaj žrtveni poriv. Prikazujući dolazak nacista na vlast tokom 1932, scenario je dramatisovao priču dvanaestogodišnjeg Herberta Norkusa, koga su uhvatili komunisti u radničkom okrugu „Crveni“ Veding dok je postavljao nacističke letke. Napadači su ga uboli pet puta u leđa, dva puta u grudi i unakazili mu lice do neprepoznatljivosti. Ovo je pretvoreno u parabolu o mučeniku: poslednje slike u *Hitlerjunge Quex* pokazuju mladića koji umire i potvrđuje svoju veru pre no što kamera pređe na marširajuće talase Hitlerove omladine.³²

Uprkos otvorenoj mržnji prema modernizmu, nacisti su pažljivo proučili američke eksperimente masovne kontrole: Geren je 1932. zapazio kako je „čitava Nemačka izgubila glavu nad zabludama o veličini u američkom stilu“.³³ Nisu propustili da dodatno razviju Bernejzove teorije masovne propagande: zbilja, uzdigli su ovu ideju na nivo primarnog činioca društvene kontrole, uz sopstveno ministarstvo. Jedna od osobenosti njihovog režima biće ta što otelotvoruje očigledan paradoks: kombinaciju najnovije tehnologije i varvarskih shvatanja rase i društvene prinude.³⁴

Nacionalsocijalistička propaganda ukinula je provere koje je demokratski sistem primoravao američke pionire masovne manipulacije da postave. Partijsko ogoljeno pozivanje na nacionalistička osećanja i tajanstvene sile davalo im je prednost u gorkoj borbi za moć krajem 1932. i početkom 1933, najpre zbog obraćanja omladini. Ovo je pojačano primamljivošću izgređništva nastalog vajmarskim zabranama nacionalsocijalističkih organizacija, uključujući Hitlerovu omladinu.³⁵ Ideologija je dodatno začinila ulične tuče partijskih sledbenika iz radničke klase i komunista za osvajanje teritorijalne prevlasti.

pokreta i naklonjenosti nemačke omladine prema nacistima, videti: Koch, *The Hitler Youth*, poglavlje 5. Ovo poglavlje je takođe izvor detalja o pobjedničkom mitingu u Potsdamu u oktobru 1932. godine.

³² O važnosti *Hitlerjunge Quex*, filma i romana, videti: Detlev J. K. Peukert, *Inside Nazi Germany: Conformity, Opposition and Racism in Everyday Life* (London: Penguin, 1993), poglavlje 2, „The Rise of National Socialism and the Crisis of Industrial Class Society“ i Siegfried Kracauer, *From Caligari to Hitler: A Psychology of German Film* (Princeton, N. J.: Princeton University Press, 1970), poglavlje 21, „National Epic“. Stvarna priča o Herbertu Norkusu detaljno je opisana u: Koch, *The Hitler Youth*, poglavlje 4.

³³ O odnosu nacističkog režima prema američkim eksperimentima masovne kontrole, videti: Guerin, *The Brown Plague*, „Before the Catastrophe“ i Peukert, *Inside Nazi Germany*, poglavlje 2 i poglavlje 4, „The Führer Myth and Consent in Everyday Life“.

³⁴ Kombinacija varvarstva i tehnologije detaljno je opisana u: Peukert, *Inside Nazi Germany*, poglavlje 3, „Contradictions in the Mood of the ‘Little Man’“ i Guerin, *The Brown Plague*, „After the Catastrophe“, poglavlje 12, „The Other Germany“.

³⁵ O ranoj nacističkoj propagandi i zabrani Hitlerove omladine 1932, videti: Koch, *The Hitler Youth*, poglavlje 5.

Na početku 1933, Hitlerova omladina, s preko 100.000 članova, brojčano je bila jača od komunističkih i socijaldemokratskih omladinskih organizacija uzetih zajedno – s oko 80.000 članova – ali je bila daleko iza konzervativnih omladinskih grupa, koje su mogle da skupe više od četvrt miliona članova.³⁶ Da su se nacističke omladinske grupe udružile, Hitlerova omladina bi morala da se bori. Ali, polako su u Hitlerovu omladinu prelazili iz desničarskih i protestantskih omladinskih grupacija. Mnogim mladim Nemcima komunizam je bio mrzak: nacisti su predstavljali najmanje zlo.

Takođe su nudili nadu i strukturu generaciji adolescenata koja je odrasla unutar naizgled trajne političke i društvene nestabilnosti. Nacionalsocijalistička retorika samopožrtvovanja i discipline takođe je zadirala u moćne nemačke arhetipe: ratnički mit o Fridrihu Velikom; srednjovekovnost saveza *Bunde* koju su negovale mnoge *Wandervogel* grupe; krstaško samožrtvovanje do smrti veličano u bici kod Langemarka.³⁷ Da su romantičari poput Herderlina oplakivali sakaćenje nemačke omladine, onda bi nacisti učinili i naciju i omladinu celovitim i jakim.

U očajnim okolnostima, privlačnost iracionalnosti i ogoljene moći bila je prejaka. Čim Hitler dođe na vlast, više neće biti odmetništva: neće biti mesta za one koji ne dele njegovu viziju tog novog sveta koja je, poput vizije mnogih adolescenata ili verskih fanatika, bila strogo crno-belo obojena: ili za ili protiv. Nakon paljenja Rajhstaga u februaru 1933, za koje su mnogi verovali da je inicirano od strane samih nacista, nacionalsocijalisti su pokrenuli interni blickrig koji će, do jula, uspeti da skrajne i zastraši gotovo čitavu opoziciju.³⁸

U martu je Hitler dobio ovlašćenje da deluje po hitnom postupku koje je, prema rečima Sebastijana Hafnera, „ukinulo slobodu govora, poverljivost poštanskih i telefonskih sadržaja za sva privatna lica, i dalo policiji neograničena prava potrage i pristupa, konfiskacije i hapšenja“. Nakon novog kruga izbora, Hitler je proterao Komunističku partiju iz Rajhstaga i doneo Zakon o posebnim ovlašćenjima koji je zapravo ubio nemačku demokratiju.³⁹ Nedelju dana kasnije, 1. aprila, otpočeli su bojkotovanje i pogrom Jevreja. Režimska interna tajna policija, Gestapo, obrazovana je u isto vreme.

Tokom proleća i ranog leta, preuzeta je kontrola nad sindikatima, štrajkovi su zabranjeni, a najzad i socijaldemokratska stranka. Institut za seksologiju dr Magnusa Hiršfelda je opustošen, a slike paljenja svega što se u njemu nalazilo, uključujući hiljade knjiga, obišle su svet.⁴⁰ Ovi zvanični postupci bili su praćeni sistematskom strahovladom: prebijanjima, streljanjem, zatvaranjem u brzinski sklepane logore bez suđenja. Čitavi krajevi u kojima

³⁶ O relativnoj veličini Hitlerove omladine naspram komunističkih i socijaldemokratskih omladinskih organizacija, videti: Rempel, *Hitler's Children: The Hitler Youth and the SS*, poglavlje 1.

³⁷ O odnosu nacističke retorike prema postojećim nemačkim kulturalnim mitovima, videti: Gay, *Weimar Culture*, poglavlje 3, „The Secret Germany: Poetry as Power“ i poglavlje 4, „The Hunger for Wholeness: The Trials of Modernity“.

³⁸ O delatnostima nacista kad su došli na vlast, videti: Koch, *The Hitler Youth*, poglavlje 5 i Peukert, *Inside Nazi Germany*, poglavlje 7, „The Working Class: Everyday Life and Opposition“.

³⁹ O izveštaju u prvom licu o Zakonu o posebnim ovlašćenjima, videti: Haffner, *Defying Hitler*, „The Revolution“, poglavlje 19.

⁴⁰ O zabrani radničkih sindikata i paljenju knjiga, videti: Guerin, *The Brown Plague*, „After the Catastrophe“, poglavlje 10, „The Swastika over the Trades Unions“, poglavlje 13, „Their Prisons“ i poglavlje 15, „Underground“. Takođe videti: Haffner, *Defying Hitler*, „The Revolution“ i „Leave Taking“, poglavlje 28 i

je živela radnička klasa bili su odeljeni i očišćeni, naročito levičarski okruzi poput hamburške Altone ili berlinskog Vedinga.

Potporu ovoj kombinaciji zakonitosti i nasilja dala je najnovija tehnologija. Radio je predstavljao osnovno sredstvo propagande ministra Jozefa Gebelsa i bio je neumoljiv, uz „beskrajne marševe i bubnjeve“ koji su brujali iz zvučnika postavljenih na uličnim čoškovima.⁴¹ Tokom prvih meseci od Hitlerovog stupanja na vlast, postajalo je jasno da je nacistička Nemačka nova vrsta države koja teži totalnoj kontroli nad svim podanicima. Nastupiće potpuna javna posvećenost nacionalnoj zajednici u svakom trenutku i neće biti života izvan neprekidnih zahteva režima.⁴²

Većina Nemaca je brzo pristala: lepo vreme i konstantna slavlja u martu 1933. doveli su toliko mnogo ljudi u partiju da su ih dugogodišnji članovi podrugljivo nazvali „martovskim ljubivicama“.⁴³ S pozicije sve veće suprotstavljenosti, Hafner je analizirao razloge za ovaj „milionostruki nervni slom“: „Najprostiji i, ako pogledate dublje, gotovo uvek osnovni razlog bio je strah. Pridruži se nasilnicima da te ne bi pretukli. Manje jasna bila je nekakva razgaljenost, opijenost jedinstvom, magnetizam masa.“ Na kraju, postojala je želja „da se bude deo zapaženog uspeha“.⁴⁴

Kad se Danijel Geren vratio u Nemačku u aprilu 1933, njegovi najgori strahovi bili su potvrđeni. Dok je ulazio u hostel za mlade „pun sinova i ćerki esenskog proletarijata“, prema njemu su se „ophodili s oholim prezirom“. Umesto starih pesama o slobodi čule su se militarističke himne koje su govorile o „marširanju udarnih odreda“. Upoznao je neke istrajne članove pokreta *Wandervogel*, koji su mu rekli kako će nacisti „bez milosti goniti muzičare i prosjake“. Kao što je kasnije napisao, bio je to svršetak sna: „Uskoro će slavuj začutati u svom kavezu: u Verterovoj Nemačkoj čuće se samo zvuk čizama.“⁴⁵

* * *

Ova prognoza bila je posve precizna. Omladina je zauzimala posebno mesto u nacističkoj ideologiji. Shvativši da mnogi rođeni i odgajani tokom Vajmarske republike neće prepuštiti svoje „unutrašnje biće“ nacističkoj revoluciji, Hitler se svojski trudio da indoktrinira

Koch, *The Hitler Youth*, poglavlje 5. O demoliranju Instituta za seksologiju dr Magnusa Hiršfelda, videti: Mel Gordon, *Voluptuous Panic: The Erotic World of Weimar Berlin*, „World in Flames“.

⁴¹ Citat o „beskrajnim marševima i bubnjevima“ preuzet je iz: Haffner, *Defying Hitler*, „Leave Taking“, poglavlje 34.

⁴² O cilju nacista za posedovanjem potpune kontrole, videti: Koch, *The Hitler Youth*, poglavlje 5: „Kao i u svim sektorima nacionalsocijalističke Nemačke, potpuna kontrola svih Nemaca predstavljala je krajnji cilj vlade.“

⁴³ O citatu o „martovskim ljubivicama“ koje se odnose na one koji su se pridružili nacistima nakon njihovog dolaska na vlast, videti: Maschmann, *Account Rendered*, poglavlje 1. Takođe su ih nazivali „martovskim žrtvama“.

⁴⁴ O Hafnerovoj analizi ovog „milionostrukog nervnog sloma“, videti: *Defying Hitler*, „The Revolution“, poglavlje 19.

⁴⁵ O Gerenovoj poseti hostelu za mlade u aprilu 1933, videti: *The Brown Plague*, „After the Catastrophe“, poglavlje 1, „The Tidal Wave“. O istrajnim članovima pokreta *Wandervogel*, videti poglavlje 12, „The Other Germany“.

sledeću generaciju, onu čije vrednosti još nisu bile oformljene.⁴⁶ Kao što je izjavio 1933, „kad protivnik kaže: ‘Neću preći na vašu stranu’, ja mu smireno odgovorim: ‘Vaše dete već pripada nama... Vi ćete preminuti. Međutim, vaši potomci sada stoje u novom taboru. Ubrzo neće znati ni za šta drugo osim za ovu novu zajednicu.’“⁴⁷

Baš kao što su udarni odredi prisilno ukinuli čitavu političku opoziciju, tako se Hitlerova omladina latila prethodno živahnog i raznolikog pokreta nemačke omladine. U početku su mnoge vođe omladinaca mislile kako će biti moguće izaći na kraj s novim režimom. Dana 27. februara 1933, dve stotine predstavnika omladinskih grupa širom političkog spektra – nacisti, komunisti, Crveni izviđači i Socijalistička omladina – sastali su se na berlinskoj stanici Štetiner ne bi li postigli nekakav sporazum. Ali, ovo je ugušeno već u začetku represijom koja je usledila nakon Paljenja Rajhstaga upravo te večeri.⁴⁸

Neposredni cilj vođe Hitlerove omladine, Baldura fon Širaha, bio je da uvuče što je moguće više nemačkih adolescenata u monopolistički državni sistem. Mnoge apolitične omladinske grupacije pokušale su da se odupru ovom pokušaju tako što su oformile novu udruženu organizaciju po imenu Liga Velike Nemačke, ali čak se i ona razila u junu. Jedino su se održale verske *Bunde*: protestantske organizacije ujedinile su se s Hitlerovom omladinom u decembru 1933, dok su, zahvaljujući konkordatu s papom Pijem XI, katoličke omladinske grupe opstajale, mada pod ozbiljnim pritiskom, do 1939.

Ispod androgine spoljašnjosti, Fon Širah bio je dobar organizator. U junu 1933, unapređen je s položaja vođe Hitlerove omladine i postao omladinski vođa Nemačke.⁴⁹ To je učinjeno vrlo sračunato. Hitlerova omladina je postala jedina dopustiva aktivnost za nemačke adolescente i svaki čin protiv zvanične državne omladinske organizacije smatran je činom protiv države. U isto vreme, članstvo je postalo obavezno za različite profesije – kao što je prosveta ili sudstvo – i uopšte za zaposlenje. U zemlji gde je nezaposlenost bila rasprostranjena, ekonomska potreba bila je uverljiva kao i politička ideologija.

Postojalo je mnogo razloga za pridruživanje Hitlerovoj omladini: prinuda vršnjaka i države, finansijski pritisci, verovanje u nacističku ideologiju, ako ne i jednostavna želja za pripadanjem. I jesu se pridruživali mladi Nemci, masovno: cifre su porasle od 108.000 početkom 1933. do skoro 3,6 miliona do kraja godine. Baldur fon Širah je odmah otpočeo stvaranje nove strukture za ovu sve širu organizaciju.⁵⁰ Pripadnici oba pola bili su grupisani po starosnom dobu: dečaci mlađi od deset godina bili su *Pimpfs*,⁵¹ između deset i četrnaest godina *Jungvolk*,⁵²

⁴⁶ O nemačkoj omladini koja prepušta svoje najdublje biće nacističkoj revoluciji, videti: Haffner, *Defying Hitler*, prolog, poglavlje 1.

⁴⁷ Hitlerova izjava iz 1933. godine „Vaše dete pripada nama“ sadržana je u: Jennifer Keeley, *Life in the Hitler Youth* (San Diego: Lucent Books, 2000), poglavlje 5, „Home life“.

⁴⁸ O gašenju nemačkih omladinskih pokreta, videti: Koch, *The Hitler Youth*, poglavlje 5 i Rempel, *Hitler's Children: The Hitler Youth and the SS*, poglavlje 3, „Unifiers, Delinquents, Enforcers“.

⁴⁹ Postavljanje Baldura fon Širaha u junu 1933. pominje se u: Koch, *The Hitler Youth*, poglavlje 5 i Peukert, *Inside Nazi Germany*, poglavlje 8, „Young People: Mobilisation and Refusal“.

⁵⁰ Cifra od 3,6 miliona članova Hitlerove omladine preuzeta je iz: Koch, *The Hitler Youth*, poglavlje 5, kao i Fon Širahova nova struktura Hitlerove omladine.

⁵¹ *Pimpf* (nem.) – dečak. (*Prim. prev.*)

⁵² *Jungvolk* (nem.) – mladići. (*Prim. prev.*)

između četrnaest i osamnaest *Hitlerjugend*.⁵³ Devojčice između deset i četrnaest godina bile su *Jungmädel*,⁵⁴ a između četrnaest i osamnaest bile su u savezu *Bund Deutscher Mädel*.⁵⁵

Vođstvo Hitlerove omladine imalo je piramidalnu hijerarhiju, s Fon Širahom na vrhu. Pod njim je bilo pet regionalnih *Obergebiets*,⁵⁶ a ispod njih dvadeset jedna *Gebiets*,⁵⁷ dalje podeljenih u šest rangova. U dnu su se nalazili *Schafts*, grupe od petnaest mladih odgovornih vođi, koji je sâm odgovoran narednom višem rangu. Ovaj sistem bio je replika šire hijerarhije Nacističke partije: logički i nemilosrdno nametnuti red za koji se mladi obučavaju u veoma ranom uzrastu. U vreme kad su postajali punoletni, bio bi im toliko usađen da svaki otpor učini nezamislivim, ako ne i nemogućim.

I Hitler i Fon Širah imali su viziju sistema kontrole nemačke omladine od kolenke do groba. Hitlerova omladina je nakalemila maniju države za kategorizacijom i nacistički poriv za totalitarizmom na disciplinovani militarizam ranih Bejden-Pouelovih izviđača. Svaki regrut bio je vezan za organizaciju zakletvom koja je, evocirajući boga, činila prestupe još ozbiljnijim. Nakon inicijacije, novajlija je prolazio probni period u trajanju od dva do šest meseci i završavao se ispitom koji je uključivao sport, borbu prsa u prsa i unapred pripremljena pitanja o istoriji partije.⁵⁸

Nakon inicijacije, Hitlerova omladina dobijala je uniforme koje su nametale homogenizaciju koju je režim zahtevao od svoje omladine.⁵⁹ Osnovna muška odeća nalikovala je uniformi udarnih odreda, sačinjena od smeđe košulje i poveza za ruku s kukastim krstom, crnog šortsa, crnih cipela i vojničke kape. Devojke su nosile teške cokule, bele bluze, plave suknje i pamučne ešarpe s prstenovima na kojima su bila ispisana znamenja grupe. Jedine dozvoljene razlike bile su počasne značke i znamenja koja su varirala u zavisnosti od ogranka oružanih snaga kojoj je određena grupa pripadala.

Sati svakodnevnog sporta, fizičkih vežbi i vojne obuke nalazili su se u središtu života Hitlerove omladine.⁶⁰ U knjizi *Škola za varvare*, Erika Man je citirala Priručnik za nastavni plan Hitlerove omladine iz 1933. koji je uključivao „mirni sport“ kao što je „bacanje bombi“. Danijel Geren je upozoravao da se „jedna generacija otvoreno priprema. Oslobođena obavezne vojne službe, nalazi da je uzbudljivo igrati se vojnika marširanjem auto-putevima, s rancem na leđima, napredujući kao u susret okršajima, grleći zemlju na poljima za obuku i udarajući o stare šerpe u znak uzbune urbanoj populaciji na vazdušne napade“.⁶¹

⁵³ *Hitlerjugend* (nem.) – Hitlerova omladina. (Prim. prev.)

⁵⁴ *Jungmädel* (nem.) – devojke. (Prim. prev.)

⁵⁵ *Bund Deutscher Mädel* (nem.) – Savez nemačkih devojaka. (Prim. prev.)

⁵⁶ *Obergebiets* (nem.) – nadregije. (Prim. prev.)

⁵⁷ *Gebiets* (nem.) – regije. (Prim. prev.)

⁵⁸ Opis ceremonije inicijacije i pune zakletve Hitlerove omladine sadržan je u: Keeley, *Life in the Hitler Youth*, poglavlje 1.

⁵⁹ O uniformi, videti: Keeley, *Life in the Hitler Youth*, poglavlje 1. Hitlerovo osmišljavanje uniforme spomenuto je u: Eric Michaud, „Soldiers of an Idea: Young People Under the Third Reich“, Levi i Schmitt, ur., *A History of Young People in the West*, tom 2.

⁶⁰ Program delatnosti Hitlerove omladine detaljno je prikazan u: Koch, *The Hitler Youth*, poglavlje 5.

⁶¹ Citat Erike Man o „mirnom sportu“ sadržan je u: Guerin, *The Brown Plague*, „After the Catastrophe“, poglavlje 8, „War and Peace“. Ovo je takođe izvor Gerenove izjave da se „generacija otvoreno priprema“.

Vojnička indoktrinacija otpočinjala je rano. Prema sećanju jednog školarca, „većina literature koju smo čitali na časovima nemačkog bila je o svetskom ratu. Ali, mi smo je takođe svojevoljno gutali“.⁶² Sećao se kako se većina knjiga ticala „drugarstava s fronta“ i herojskih smrti u borbi, ali postojale su varijacije: „heroj omladinskog pokreta, osetljiva skitnica ‘između dva sveta’; neumoljivi borac za ‘zverske boljševističke horde’; ili onaj koji prezire ljudski rod, vitez u tehnološkom oklopu, aristokratski dvadesetovekovni heroj razbojnik iz *Čelične oluje*“.

Nacisti su dodali stalnu seriju sportskih aktivnosti nastavnom planu koji se oslanjao na učenje napamet i slepu pokornost. Obrazloženje za ovo bilo je izneto u Hitlerovom manifestu iz 1927. godine *Majn kampf*: „*Völkisch* država mora da prilagodi obrazovni rad ne samo indoktrinaciji znanjem, već prvenstveno proizvodnji tela fizički spremnih do srži. Razvoj intelektualne sposobnosti je drugorazredan. Ali, ovde se ponovo prioritet mora dati razvoju snage volje i odlučivanja, udruženih s obučavanjem u spremnosti za preuzimanje odgovornosti.“⁶³

Savršeni izraz ovog ideala uočen je u filmu Leni Rifenštal o Olimpijskim igrama održanim u Berlinu 1936. godine, *Olympiad: Fest der Schönheit*.⁶⁴ U nizu zapanjujućih slika, stotine istovetnih plavokosih mladih ljudi u redovima, otmeno odevenih u sportsku odeću, preplanulih na suncu, gibali su se kao jedno identično blistavo, mišićavo telo. Fizička indoktrinacija počinjala je u desetoj godini za mlade Nemce, kad su potencijalni *Jungvolk* prolazili kroz šestomesečni probni period obeležen teškim testovima koji su obuhvatali trčanje na šezdeset metara za dvanaest sekundi i učestvovanje u tridesetšestočasovnom pešačenju. To je bio tek početak.⁶⁵

Mit je bio ugrađen u službu militarizmu. Ključna je bila bitka kod Langemarka. Negujući ideju da je slušanje naređenja od sveopšte važnosti i da je samožrtvovanje krajnji ideal, omladina obrazovana u nacističkom sistemu oberučke je prihvatila ovu legendu.⁶⁶ Režim je posebno polagao na dramatične i mistične raskošne prizore, i film *Pobeda volje* posvedočio je o njegovom uspehu u stvaranju okruženja u kojem su marševi, pesme, muzika, osvetljenje, insceniranje i zapaljiva retorika zajedno pružali nesvakidašnji spektakl preplavljen emocijama.

Ove tehnike su takođe bile korišćene prilikom redovnog uvođenja mladih *Pimpf*-ova oba pola u Hitlerovu omladinu. Ovi važni obredi, koji su obeležavali kraj detinjstva i okrenutosti sebi, često su održavani 20. aprila, na dan Hitlerovog rođenja, i obično su obavljani u velikoj sali ili zamku okićenom bakljama, zastavama, svećama i slikama nemačkih heroja. Tamo su se desetogodišnjaci zaklinjali: „Obećavam da ću u Hitlerovoj omladini obavljati svoju dužnost u svako doba u ljubavi i odanosti ne bih li pomogao Fireru – zato mi pomози, Bože.“⁶⁷

⁶² O vojničkoj indoktrinaciji i citatu „većina literature“, videti: Peukert, *Inside Nazi Germany*, poglavlje 8.

⁶³ „*Völkisch* država“ Adolfa Hitlera citirana je u: Koch, *The Hitler Youth*, poglavlje 8, „Education“.

⁶⁴ *Olympiad: Fest der Schönheit* (nem.) – *Olimpijada, festival lepote*. (Prim. prev.)

⁶⁵ O neumoljivom programu *Hitlerjugend*, videti: Koch, *The Hitler Youth*, poglavlje 6, „Ideology“ i Peukert, *Inside Nazi Germany*, poglavlje 9, „Brown Revolution“.

⁶⁶ O nacističkim idealima žrtve i militarizma, videti: Keeley, *Life in the Hitler Youth*, poglavlje 3, „Ideology of Activities“ i Koch, poglavlje 6 i poglavlje 8.

⁶⁷ O zakletvi Hitlerove omladine, videti: Keeley, *Life in the Hitler Youth*, poglavlje 1, „Joining the Hitler Youth“.

Sve je ovo predstavljalo deo Hitlerove vizije o novoj rasi nemačkih nadljudi koja će se od detinjstva kovati u nemačkoj kupeli. „Želim još jednom da vidim u očima mladih sjaj ponosa i nezavisnosti grabljive zveri“, rekao je 1933.⁶⁸ „Snažni i lepi moraju da budu moji mladići. Potpuno ću ih obučiti u svim fizičkim vežbama. Nameravam da imam atletsku omladinu – to je prva i ključna stvar. Na taj način ću iskoreniti hiljade godina ljudske veza-nosti za dom. Onda ću pred sobom imati čist i plemenit prirodan materijal. S njim ću moći da stvorim novi poredak.“

Nije bilo prostora za sumnju, blagost ili samougađanje koji su pokvarili vajmarsku generaciju: za Hitlera, sva nemačka omladina morala je da bude „gruba kao koža, brza kao hrt, čvrsta kao Krupov čelik“. Ove reči su predstavljale „očenaš“ za režimsku revnosnu omladinu. Melita Mašman je razumela da „čvrstina“ koja se zahteva od nas predstavlja čvrstinu prilikom ‘primanja kazne’. Mislila sam kako bi trebalo da naučimo da budemo čvrsti kad trpimo nedaće, kaznu ili bol“. Ljubav prema Nemačkoj bila je važnija od svega i služeći ovoj ljubavi mladi nacisti su „želeli da postanu ‘grubi, brzi i čvrsti’“.⁶⁹

Mašmanova je prvom prilikom napustila školu i pridružila se odeljenju za štampu i propagandu u savezu *Bund Deutscher Mädel*: „Želela sam da politički obrazujem ljude i, zbilja, u izričito nacionalsocijalističkom maniru“. Ona je pripadala privilegovanoj manjini: u nacističkoj ideologiji, žene su bile „suštinski“ različite od muškaraca i stoga idealno vezane za domaćinstvo, odgajanje dece i zemljane radove. Struktura i aktivnosti *Jungmädel* i *Bund Deutscher Mädel* bile su nedovoljno razvijene. Nisu postojale specijalizovane ili elitne formacije za devojke – od devojaka se očekivalo samo da služe i obezbede potomstvo.⁷⁰

Život je u svim granama Hitlerove omladine bio neumoljiv: neprestana budnost zadovoljavala je adolescentsku potrebu za delovanjem. Ispunjenje svakog trenutka u danu predstavljalo je ideal. Bilo da je reč o fizičkom obučavanju, kulturnom radu, društvenom upravljanju ili čak obaveznom *Heimabend*, porodičnom okupljanju kod kuće gde se govorilo o ciljevima partije u neformalnom okruženju, sve je predstavljalo nadmetanje. Ovaj neprestani turnir imao je za posledicu ograničenje bilo kakvog unutrašnjeg i pojedinačnog života. Osećaj disciplinovanosti bio je pojačan Fon Širahovom politikom nazivanja svake godine po željenom programu: 1934, prva, bila je „Godina obuke“.⁷¹

Još jedan važan aspekt organizacije bila je činjenica da je omladina predvodila omladinu.⁷² Godine 1932. više od dve trećine vođa nacističke omladine bilo je u dvadesetim godinama. Uz svakodnevni život u Hitlerovoj omladini kojim su upravljale kohorte vršnjaka, a ne stariji u hijerarhiji, omladina je zauzimala položaj središnje važnosti u novom reži-

⁶⁸ Citat Adolfa Hitlera „ponos i nezavisnost grabljive zveri“ naveden je u: Rempel, *Hitler's Children: The Hitler Youth and the SS*, poglavlje 7, „Contestants, Boxers, Combatants“.

⁶⁹ Hitlerova poznata izreka „tvrd kao Krupov čelik“ preuzeta je iz istog izvora. Reakcija Melite Mašman na tu izjavu sadržana je u: *Account Rendered*, poglavlje 2, kao i njena odluka da se priključi Savezu nemačkih devojaka.

⁷⁰ O nacističkom odnosu prema ženama, videti: Peukert, *Inside Nazi Germany*, poglavlje 8 i Keeley, *Life in the Hitler Youth*, poglavlje 1 i poglavlje 4, „The School day of teh Hitler Youth“.

⁷¹ O imenovanju godina, videti: Koch, poglavlje 5.

⁷² O činjenici da je omladina predvodila omladinu, videti: Koch, *The Hitler Youth*, poglavlje 6; o međugeneracijskom odnosu, videti poglavlje 8.

mu, ne samo kao aktivni zametak predstojećeg Rajha, već kao centralni stubovi društvenog sistema. Kao što je fon Širah neumorno ponavljao, nacionalsocijalisti bili su „partija mladih“.

Jednim udarcem veza između generacija je preokrenuta. Omladina je sada vodila glavnu reč i izražavala je superiornost „nonšalantnim arogantnim držanjem“. Neposredno nakon što je Hitler prigrabio moć, ova arogancija je bila korisna novom režimu: sad kad je „omladina dobila svojih pet minuta“, mnogi članovi Hitlerove omladine okuražili su se da se oduže „liberalnim buržujskim licemerima“. Prekidali su nastavu u maniru „pivničke bitke“, razbijali prozore kad bi im neki nastavnik dao loše ocene i pomagali u čistki socijalista i komunista koja se odigravala u osnovnim i srednjim školama.

Uz mržnju prema razumu i sumnju u inteligenciju, nacistička obrazovna politika bila je jednostavna. Svakoj mladoj osobi trebalo je usaditi kult Firera i socijalnu darvinističku rasnu politiku o *Volksgemeinschaft*,⁷³ uz arijeviski ideal „utemeljitelja kulture“ i mržnju prema Jevrejima kao „uništiteljima kulture“. Na svakom koraku je nacistička ideologija ponavljana do besvesti, bilo u pesmama koje su ilustrovale princip po kome je sila ispravna, bilo u matematičkim zadacima o Jevrejima kao vanzemalcima. Predmeti poput klasike, umetnosti i većine nauka ubrzo su ukinuti, a razlika među polovima nemilosrdno je nametnuta.⁷⁴

Ispod ove eksplicitne politike reprogramiranja, odnos između dece i roditelja postao je otežan.⁷⁵ Melita Mašman je morala u tajnosti da se pridruži savezu *Bund Deutscher Mädel* jer su se njeni roditelji tome protivili.⁷⁶ Disidenti ili oprezni roditelji su i dalje mogli neko vreme da odvrte decu od pridruživanja Hitlerovoj omladini, ali uglavnom je bilo obrnuto. Ako su roditelji držali decu van Hitlerove omladine, mogli su da se suoče s kaznama ili mogućim odlaskom u zatvor. Takođe, nekim roditeljima su oduzimali decu zbog „političke nepouzdanosti“ – što je definicija koja je uključivala sklapanje prijateljstva s Jevrejima.

Ovo je imalo za posledicu sliku sveta u ogledalu gde deca, a ne roditelji, drže konce u svojim rukama. Bilo je uobičajeno da revnosni adolescenti opanjkavaju roditelje. Jedan mladi vođa Hitlerove omladine po imenu Valter Hes postao je opšte poznat i dobio unapređenje jer je prijavio oca direktno Gestapou. Bivši komunista, gospodin Hes je nazvao Firera „krvožednim manijakom“ i kaznio sina zbog nacističkih delovanja. Uhapšen je iste noći i kasnije je umro u logoru Dahau. Doušnici Hitlerove omladine neprestano su izveštavali o razgovorima u školi, na poslu i kod kuće. Sumnja je postala glavno obeležje porodičnog života.

Ostracizam je bio još jedno moćno oružje protiv onih koji nisu hteli da se pridruže Hitlerovoj omladini, utoliko lakši za sprovođenje što su uniforme morale da se nose u svako doba. Odmetnike su vršnjaci zadirkivali, nastavnici ponižavali i kao odrasli snosili su kazne: na primer, članstvo u Hitlerovoj omladini bilo je obavezno za sve poslove u prosveti i državnoj službi. Njihovim roditeljima bi takođe bilo uskraćeno unapređenje. Okorelije slučajeve je pikirala

⁷³ *Volksgemeinschaft* (nem.) – narodna zajednica. (Prim. prev.)

⁷⁴ Opšta nacistička obrazovna politika detaljno je prikazana u: Keeley, *Life in the Hitler Youth*, poglavlje 2, „The Race War“ i poglavlje 4; takođe videti: Rempel, *Hitler's Children: The Hitler Youth and the SS*, poglavlje 7, „Contestants, Boxers, Combatants“.

⁷⁵ O otežanim odnosima između roditelja i dece, videti: Keeley, *Life in the Hitler Youth*, poglavlje 5, „Home Life“.

⁷⁶ O neodobravanju roditelja Melite Mašman, videti: *Account Rendered*, poglavlje 3.

specijalna policijska snaga Hitlerove omladine, *Streifendienst*,⁷⁷ osnovana u julu 1934. u cilju borbe protiv maloletničke delinkvencije, kriminala i nedisciplinovanog ponašanja.⁷⁸

U središtu ove strukture stajao je sam Firer, koji je mnogima zamenjivao biološkog oca. Na nirnberškom mitingu 1934. omladinska parada je održana u uzavreloj atmosferi. Hitler je iskoristio priliku da ponovo istakne važnost omladine u novom svetskom poretku: „Želimo narod koji nije nežan, već tvrd poput kremenja, i želimo da od rane mladosti naučite kako da savladate teškoće i nedaće. U našem narodu ne smeju da postoje klase niti klasne razlike i nikada ne smete da dozvolite da ideja o klasnim razlikama pusti koren među vama. Sve što očekujemo od buduće Nemačke, očekujemo od vas.“⁷⁹

Poistovećivanje Hitlera i njegove odabrane dece bilo je uzajamno i potpuno. Fon Širah ga je ohrabrivao izjavama poput sledeće: „Vaše ime, moj Firere, predstavlja sreću omladine, vaše ime, moj Firere, predstavlja večni život za nas.“ Ideja o Hitleru kao o božanstvu bila je učvršćena neumoljivim protokom propagande usmerene na omladinu: radio-emisije i časopisi Hitlerove omladine ciljali su na svaku starosnu kategoriju, reklamiranjem nacističkih igračaka i bistom samog boga, koja se nalazila gotovo u svakoj dečjoj sobi. Stvarno iskustvo onih koji su upoznali velikog vođu bilo je neopisivo.⁸⁰

* * *

Uprkos pritisku države i agresivnom kultu Hitlera, neki mladi su ipak odbijali da se pridruže. Međutim, bilo je veoma malo alternativnih struktura koje su pružale otpor. Bivši komunistički omladinac, J. Georgi, osetio je „nezaboravno razočaranje zbog toga što je 1933. veliki deo vođstva omladinskog pokreta sramno kapitulirao pred nacionalsocijalistima“.⁸¹ Novi zakon je glasio: prilagodi se ili umri. Ova podeljenost predstavljala je namernu nacističku taktiku. U atmosferi straha, sumnje i opanjkavanja, čak su i svakodnevni lični odnosi bili neizvesni.

Izgredništvo je bilo izuzetno teško, ako ne i fatalno. Prema rečima Karme Rauhut, mlade Nemice koja je uspela da izbegne službu u *Bund Deutscher Mädel*, „bilo je to kao da ste uhvaćeni u paukovu mrežu i pauk uvek primeti ako nešto negde zatitra i ne zvuči ispravno. Ljudi su govorili: ‘Da, možete pobeći.’ Gde da se pobegne? Mogli ste da pružite otpor jedino ako uzmete u obzir smrt. Ili užasnu torturu i torturu nad čitavom porodicom, i smrt i KZ (koncentracione logore). A nismo svi heroji. Uneredili bismo se od straha. Nisu svi rođeni za herojska dela.“⁸²

⁷⁷ *Streifendienst* (nem.) – patrola. (Prim. prev.)

⁷⁸ O obrazovanju posebne policijske snage Hitlerove omladine, videti: Rempel, poglavlje 4, „Police Boys, Informers, Rebels“.

⁷⁹ O citatu o Hitlerovom nirnberškom mitingu iz 1934, videti: Koch, *The Hitler Youth*, poglavlje 5. Ovo poglavlje je takođe izvor Fon Širahove izjave: „Vaše ime, moj Firere, predstavlja večni život za nas.“

⁸⁰ O reklamiranju Hitlera, videti: Peukert, *Inside Nazi Germany*, poglavlje 10, „Public Show and Private Perceptions“ i Koch, *The Hitler Youth*, poglavlje 5. O doživljaju susreta s velikim vođom, videti: Keeley, *Life in the Hitler Youth*, poglavlje 1.

⁸¹ O otporu i citatu J. Georgija, videti: Koch, *The Hitler Youth*, poglavlje 10, „Dissent“.

⁸² O citatu Karme Rauhuta, videti: Keeley, *Life in the Hitler Youth*, poglavlje 7, „Resistance“.

Oni koji su odbijali da se predaju morali su da žive u stanju neprekidne zebnje.⁸³ Prema Georgijevom sećanju, „neki od nas koji nisu mogli da se nose s ovom nepodnošljivom napetošću takođe su se predavali, mada uz cepanje čitavog unutrašnjeg bića“. Otpor je mogao da se posmatra kao izlaz iz ovog psihološkog ćorsokaka: prema rečima disidenta Arnoa Klonea, „bilo je to zdravo odbacivanje zatvorske organizacije nametnute omladini“.⁸⁴ Tokom prvih nekoliko godina režima, nacisti su morali da se bave adolescentima koji su odrasli tokom Vajmarske republike: nevoljni da predaju slobodu, zadavali su vlastima velike probleme.

Ostaci starih omladinskih grupa pokušavali su da nastave svoja delovanja, ali bilo ih je lako uočiti i likvidirati. Tokom prve godine režima, mladi student po imenu Rudolf Kusterman organizovao je nezakonitu socijalističku omladinsku organizaciju nazvanu *Rote Stosstrupp*⁸⁵ koja je, prekasno, ujedinila komunističke i socijaldemokratske omladinske grupe. Sa sedištem u Berlinu, aktivirala je druge grupice u većim gradovima, ali ju je Gestapo brzo otkrio.⁸⁶ Dužeg veka bio je nezakoniti produžetak grupe d.j.1.11 u samurajskom stilu koja se održala u nekoliko gradova kroz čitavu deceniju.

Neki su se bunili odlaskom u prirodu poput starog pokreta *Wandervogel*, ali u neformalnim grupama. Ovo je bilo uspešnije zbog mogućnosti težeg uočavanja. Adolescenti bi se išunjali iz grada i podigli tajna skrovišta ili planinska utočišta. Na osnovu učestalosti policijskih izveštaja – glavnog izvora informacija o ovim delovanjima – izgleda da je nastanak ovog slobodnolutajućeg duha bio popularna opcija, pri čemu je 150 frankfurtskih disidenata u jednom naletu saterano u tesnac nakon uspešnog puta do daleke taunuske oblasti.

Veze unutar radničke klase žilavo su opstajale. U Rajnsko-rurskoj oblasti, otporaši iz Socijalističke radničke omladine, Crvenih sokola, *Bunde* i katoličkih grupa okupili su se u velikim, naprečac oformljenim delinkventnim grupama po imenu *Nerotski* ili *Kitelsbaški pirati*. Zahvaljujući veličini i poznavanju okoline, otvoreno su prkosili Hitlerovoj omladini, do te mere da je ova organizacija postala „praktično mrtva“ u nekim oblastima.⁸⁷ Međutim, najupornija smetnja nacistima bile su katoličke omladinske organizacije, koje su odbijale da se integrišu u Hitlerovu omladinu čak i nakon izričitog naređenja da to učine.⁸⁸

Postojali su i disciplinski problemi unutar same Hitlerove omladine.⁸⁹ Poput mnogih uspešnih monopola, privremeno se proširila izvan svojih organizacijskih sposobnosti. Činjenica da je omladina predvodila omladinu otkrila je nekoliko strukturalnih grešaka. Prisilno

⁸³ O sankcijama prema onima koji su odbijali da se priključe Omladini, videti: Keeley, poglavlje 1 i Rempel, *Hitler's Children: The Hitler Youth and the SS*, poglavlje 3.

⁸⁴ O citatu „Bilo je to zdravo odbacivanje zatvorske organizacije nametnute omladini“, videti: Rempel, *Hitler's Children: the Hitler Youth and the SS*, poglavlje 3.

⁸⁵ *Rote Stosstrupp* (nem.) – Crveni udarni odred. (Prim. prev.)

⁸⁶ O starim omladinskim grupama koje pokušavaju da nastave sa svojim delovanjima i o *Rote Stosstrupp*, videti: Koch, *The Hitler Youth*, poglavlje 10.

⁸⁷ Nastavak starog životnog stila *Wandervogel* detaljno je prikazan u: Rempel, *Hitler's Children: The Hitler Youth and the SS*, poglavlje 3. Ovo poglavlje je takođe izvor detalja o *Nerotskim* i *Kitelsbaškim piratima*.

⁸⁸ O problemu nacista s katoličkim omladinskim organizacijama, videti: Peukert, *Inside Nazi Germany*, poglavlje 6, „The Middle Class and the Nazi State“.

⁸⁹ O disciplinskim problemima unutar Hitlerove omladine, videti: Rempel, *Hitler's Children*, poglavlje 3.

kooptiranje nekadašnjih omladinskih grupa izazvalo je znatnu zabrinutost vlasti zbog subverzivaca u samom srcu sistema. Neki od onih koji su se infiltrirali sproveli su kampanju dezinformisanja i neposlušnosti koja je dovela do nasilnih „*Jungvolk* pobuna“ u nekoliko velikih gradova tokom zime 1934.

Izostanak kontrole odraslih takođe je imao za posledicu česte seksualne prekršaje. Slučajevi homoseksualnosti bili su strogo kažnjavani: u jednom ozbiljnom „moralnom prestupu“, šesnaestoro članova ahenške Hitlerove omladine odalo se kolektivnom uzajamnom masturbiranju. Režim je tolerisao heteroseksualni promiskuitet unutar organizacije: prema izjavi jednog od Fon Širahovih pomoćnika, „za šta služe devojke iz *Bund Deutscher Mädel* ako ne da se odvedu u krevet? To je neophodno jer bi u protivnom mogle da postanu lezbejke“. Nedolično ponašanje lokalnih grupa stvaralo je kod roditelja utisak da „određena izopačenost“ vlada među članovima Hitlerove omladine.

Ipak, izgredništvo je i dalje postojalo i izbijalo je poput šumskog požara: bilo bi ugašeno u jednom gradu, samo da bi buknilo u drugom. Stoga je Fon Širah odlučio da godinu 1936. proglasi „Godinom nemačke *Jungvolk*“, s ciljem da bi svaki dečak i devojčica rođeni 1926. godine – koji su punili deset godina te godine – trebalo da „volontira“ za najmlađu skupinu Hitlerove omladine pred Firerov rođendan. Budući da je postigao gotovo potpuni upis ove starosne grupe, Fon Širah je nastojao da proširi sveobuhvatno uključivanje dece sve do osamnaeste godine, nakon čega bi članovi odlazili u vojsku, SA ili SS, ili obavezni rad na zemlji.

Ovo je za posledicu imalo „Zakon o Hitlerovoj omladini“ koji je donet u decembru 1936. i kojim je Fon Širah postao „Vođa omladine Nemačkog Rajha“, odgovoran jedino Hitleru. Odredbe su bile jednostavne: „1: Čitava nemačka omladina unutar granica Rajha organizovana je u Hitlerovu omladinu. 2. Čitava nemačka omladina se obrazuje, izvan roditeljskog doma i škole, u Hitlerovoj omladini, fizički, intelektualno i moralno u duhu nacionalsocijalizma za službu narodu i zajednici.“ Ovaj sveobuhvatni dekret predstavljao je zenit nacističke omladinske politike.⁹⁰

Hitlerova omladina je već bila zacementirana u nacističkoj hijerarhiji, ali nakon ovog dekreta ojačane su veze ove organizacije s elitnim nacističkim ešalomom, SS-om (*Schutzstaffel*).⁹¹ Hajnrih Himler je nedavno bio imenovan za šefa nacionalne policije i cilj mu je bio godišnji priliv od 25.000 do 30.000 članova Hitlerove omladine, što je oko deset procenata raspoložive kohorte za svaku godinu. Stotine osamnaestogodišnjaka otpočelo je službu u *SS-Verfügungstruppe*,⁹² trupama za obavljanje posebnih dužnosti, ili u *SS-Totenkopfverbände*, odredima Mrtvačka glava, posebno osmišljenih za delovanje u koncentracionim logorima.⁹³

U isto vreme, osnažene su veze između Gestapoa, državne tajne policije, i *Streifendienst*-a, policijske snage Hitlerove omladine, koja je u prvoj polovini 1937. dobila ovlašćenja za nadzor nad „svim političkim i zločinačkim delovanjima među nemačkom omladinom“.

⁹⁰ O 1936. i godini nemačke *Jungvolk*, videti: Koch, *The Hitler Youth*, poglavlje 5. Ovo poglavlje je takođe izvor za dekret iz 1936. Tekst dekreta u vezi s Hitlerovom omladinom u celosti je preštampan u: Keeley, *Life in the Hitler Youth*, poglavlje 1.

⁹¹ *Schutzstaffel* (nem.) – Zaštitni odred. (Prim. prev.)

⁹² *Verfügungstruppe* (nem.) – Raspoložive trupe. (Prim. prev.)

⁹³ O većoj povezanosti Hitlerove omladine sa SS-om, videti: Rempel, *Hitler's Children: The Hitler Youth and the SS*, poglavlje 2, „The Formation of General Alliance“ i poglavlje 3.

Ova organizacija je sada mogla da podnese tužbu u sudovima Hitlerove omladine i obaveštava redovne civilne sudove. Godinu dana kasnije, nadležnost *Streifendienst*-a je proširena s nadzora nad Hitlerovom omladinom na sve nemačke adolescente: u toj fazi se ovo dvoje smatralo istim i ova grupa je postala primarni izvor za SS.

* * *

Do trenutka kad je dekret usvojen 1936, Hitlerova omladina je postala cenjena, čak i buržuska, pri čemu je dve trećine vođa dolazilo iz gimnazijskog i/ili univerzitetskog miljea: oni su zamenili radnike, seljake, fizikalce i studente iz revolucionarnih dana. U službi organizacije bio je i novi elitni školski sistem. On je stvoren u kasnim tridesetim godinama dvadesetog veka uspostavljanjem *Nationalpolitische Erziehungsanstalten*⁹⁴ i škola Adolfa Hitlera, gde je dominirao sport, a glave se punile nacističkom ideologijom dvadeset četiri časa na dan, sedam dana u nedelji.⁹⁵

Herojska faza Hitlerove omladine bila je završena, bitka dobijena. Nakon 1936, skoro da nije postojala prilika da bilo ko mlađi od osamnaest godina izbegne zahteve režima. Međutim, tokom poslednjih godina decenije, ova nacionalna omladinska grupa zapašće u nepredviđene nevolje. Od udarnog talasa revolucije postala je novo društveno uređenje sa sopstvenom birokratijom i profesionalnom strukturom. Postojao je osećaj antiklimaksa, budući da je ogrezla u politici delovanja radi samog delovanja koje je sve više bivalo militarističko. Suočen s povišenim stepenom odmetništva, režim je tražio još veću poslušnost.

Jer, uprkos tajanstvenoj privlačnosti i totalitarnim metodama prinude, nacistički režim nije uspeo da dostigne potpunu kontrolu nad nemačkim adolescentima. U poznijim tridesetim godinama dvadesetog veka, bande u većim gradovima poput Drezdena, Hamburga i Minhena nastavljale su stari životni stil pokreta *Wandervogel*, dok su bande *Leipzig Meuten*⁹⁶ prikupljale kritične podatke o režimu i razmišljale o njegovom nasilnom svrgavanju. Njihov pozdrav bio je iskrivljena verzija slogana Ruskih pionira: „Budi spreman.“ Veličina ove grupe – do hiljadu i petsto članova – i njene otvorene simpatije prema komunizmu učinili su je glavnom metom za oštri obračun.

Deo problema ležao je u nacističkoj retorici omladinske samovlade, kako je zabeleženo u izveštaju o Nemcima u izgnanstvu iz 1938: „Na raspoloženje mladih je lakše uticati nego na raspoloženje odraslih. Zbog ove činjenice režim je lakše pridobijao mlade tokom prvih godina nakon preuzimanja vlasti. Izgleda da sada zbog iste te činjenice režimu teško polazi za rukom da održi uticaj nad mladima.“ Navodeći opštu atmosferu „otrežnjenja“, u izveštaju se zaključuje da „mladi imaju razloga za posebno razočaranje. Upućivana su im naročita velika obećanja koja uglavnom nisu mogla da se ispune“.⁹⁷

⁹⁴ *Nationalpolitische Erziehungsanstalten* (nem.) – Nacionalne političke obrazovne ustanove. (Prim. prev.)

⁹⁵ O tome kako je Hitlerova omladina postala cenjena, videti: Eric Michaud, „Soldiers of an Idea: Young People Under the Third Reich“, a o uvođenju NPEA itd., videti: Koch, *The Hitler Youth*, poglavlje 9, „Elites“.

⁹⁶ *Meuten* (nem.) – čopori. (Prim. prev.)

⁹⁷ Sve izraženiji militarizam i pokornost koju je režim zahtevao opisani su u: Koch, *The Hitler Youth*, poglavlje 10, dok Peukert, *Inside Nazi Germany*, poglavlje 8, „Young People: Mobilisation and Refusal“ sadrži detalje o *Meuten* i izveštaju Nemaca u izgnanstvu iz 1938.

Izneverena očekivanja donela su novi talas represije. U decembru 1938. Hitler je dao najneprijatniji izraz svojoj strategiji za nemačku omladinu od kolenke do groba, koja je počinjala s pristupom *Jungvolk*-u s deset godina starosti. Napuštanjem Hitlerove omladine u osamnaestoj godini, sledilo je odvođenje u Radnički front, SA ili SS. Ako bi se opirali, bili bi prisiljeni da se pridruže Radničkoj službi. Za svaku „klasnu svest“ koja je opstajala usledile bi dve dodatne godine vojne službe, nakon čega „ih smesta vraćamo u SA, SS i tako dalje, kako bismo sprečili povratništvo i nikada neće biti slobodni do kraja života“.

Od 1938. pa nadalje, nije bilo sumnje da se Nemačka priprema za mnogo širi sukob u kome će njena omladina igrati glavnu ulogu. Tokom te godine, milion i dvesta pedeset hiljada članova Hitlerove omladine bilo je zadojeno „odbrambenom gotovošću“ i „odbrambenim kapacitetom“ u izričito militarističkim vežbama pucanja u metu i terenskog manevrisanja. Tokom te godine, Hitlerova omladina brojila je 8,7 miliona članova, što je i više nego udvostručeno u odnosu na kraj 1933. godine.⁹⁸ Kao što je Baldur fon Širah upozoravao, „svako ko je nemačke krvi pripada našoj grupi. Ispod zastave mladosti, svi su isti“.

Do sledeće godine, samo 1,6 miliona od 8,2 miliona nemačkih adolescenata nije se pridružilo, ali čak i ovaj nivo pokornosti nije bio dovoljan. U martu 1939. Hitler je izdao dekret kojim je omladinska služba postala obavezna za sve od šesnaest do osamnaest godina starosti i kojim su vođama Hitlerove omladine data posebna ovlašćenja nad svakim viđom života ove starosne grupe. Ovaj dekret je učinio nepokornost izuzetno teškom: policija je mogla prisilno da izvrši upis i da zahteva poslušnost lokalnom vođi. Hitlerova vizija bližila se ostvarenju: za svu nemačku mladež između deset i osamnaest godina, svaki aspekt života bio je podvrgnut režimskoj kontroli.⁹⁹

Nacistička Nemačka sledila je primer Sovjetske Rusije po pitanju primene principa masovne kontrole na omladinu. U skladu sa željom da stvori potpuno novu vrstu društva, u institucijama je favorizovala omladinu i, zaista, za mnoge adolescente ova politika je nudila prethodno nezamislive slobode. Međutim, opijeni revolucijom propustili su da primele negativnu stranu faustovskog ugovora: da je ono što izgleda kao sloboda zapravo ropstvo, da će na kraju, vezani i zapušeni usta, biti predati u ruke sofisticiranijoj i nemilosrdnoj ratnoj mašini.

(S engleskog prevela **Nataša Srdić**)

⁹⁸ O Hitlerovoj strategiji za nemačku omladinu od kolenke do groba iz decembra 1938, videti: Koch, *The Hitler Youth*, poglavlje 9. Ovo poglavlje je takođe izvor za indoktrinaciju Hitlerove omladine kada je reč o odbrambenoj gotovosti i odbrambenom kapacitetu, kao i za broj članova Hitlerove omladine iz 1938.

⁹⁹ O dekretu iz 1939. o obaveznoj omladinskoj službi Hitlerove omladine, videti: Koch, *The Hitler Youth*, poglavlje 5 i Rempel, *Hitler's Children and the SS*, poglavlje 3.